

DNA, RNA sondy

Co je to sonda a k čemu je dobrá?

Sonda - molekula nukleové kyseliny, použitelná k vyhledání určité sekvence ve vzorku testované DNA nebo RNA.

Princip: schopnost jednovláknových molekul nukleových kyselin hybridizovat, pokud obsahují komplementární sekvence.

Hybridizace – vznik stabilních vodíkových můstků mezi sondou a vyšetřovanou molekulou DNA

Komplementárna sekvencia - vždy se páruje **adenin** v jednom řetězci s **tyminem** ve druhém řetězci (A-T pár)

guanin v jednom řetězci s **cytosinem** ve druhém řetězci (G-C pár).

Význam a použití:

Sondu si můžeme uměle připravit tak, aby měla námi zvolenou sekvenci. potom touto sondou můžeme dokázat přítomnost komplementarnej sekvencie ve vyšetřovaném vzorku nukleových kyselin.

**Přítomnost komplementárnej sekvencie =
přítomnost chorobné nebo zdravé alely genu**

Príprava sond

1. Izolácia DNA zo zdroja

zdroje: BAC (bacterial artificial chromosome)

struktúra odvodená od F- plazmidu
baktérie E. Colli

PAC - od temperovaného fága P1

YAC - yeast - kvasinka

2. Označenie:

značené nukleotidy – použity už při přípravě (syntéze)

spůsoby značení:

-značíme 1 nukleotid (napr. tymin)

2 typy značek: 1. radioaktivní fosfor-v nukleotidu ako fosfát

2. antigen rozpoznatelný protilátkami

(na protilátce naviazaná fluorescenčná látka)

Způsoby detekce: 1. vyzařuje radioaktivitu - stačí v temnu přiložit citlivý film, nechat ho exponovat a pak vyvolat.

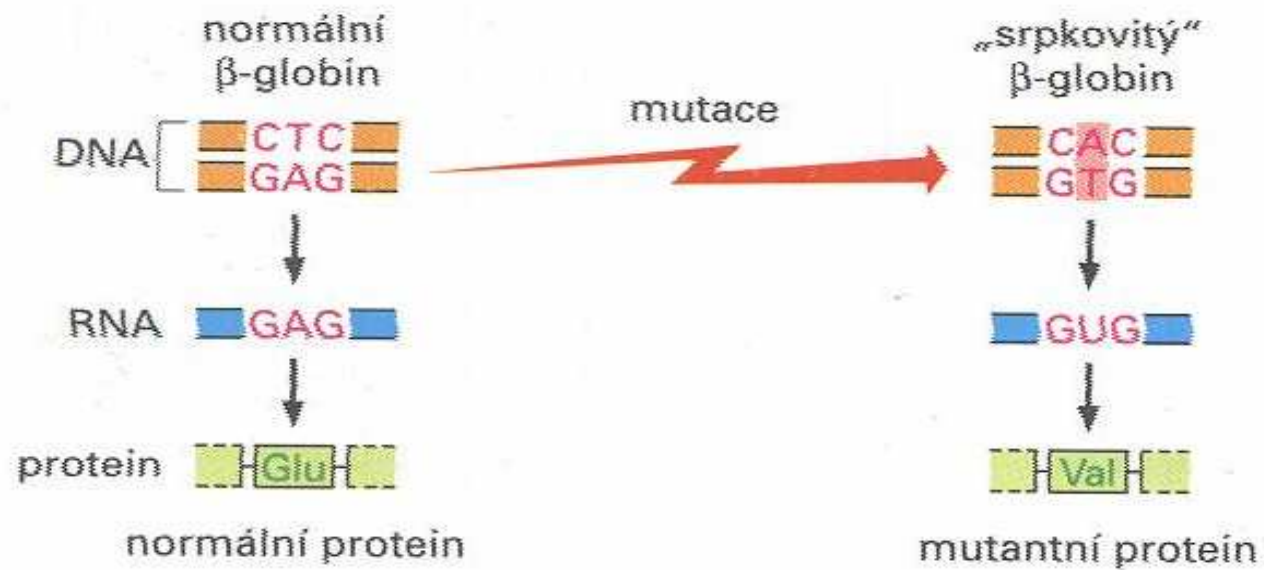
Radioaktivita vyvolá vznik tmavé skvrny

2. použijeme protilátku, která se na molekulu naváže

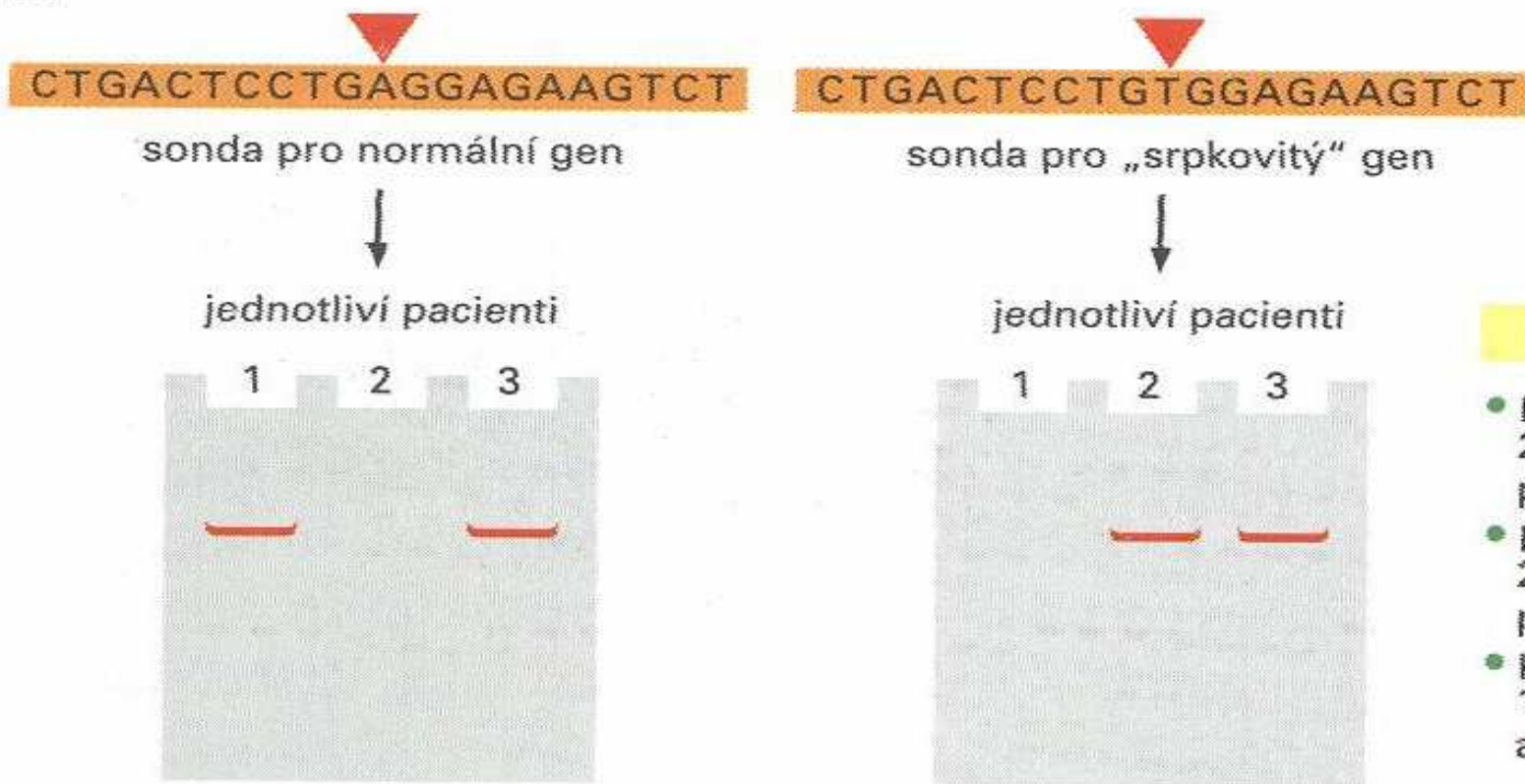
- sama je označena - fluorescenčním barvivem (fluorescenčný mikroskop → FISH)

enzymem - přítomnost detekujeme chemickou reakcí

(A)

(B)

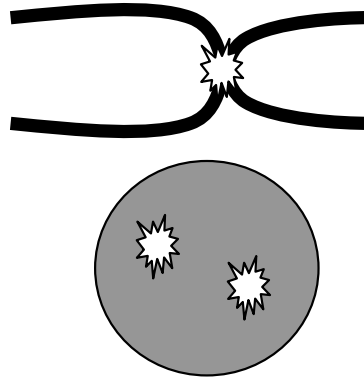

ZÁVĚR

- pacient 1 má 2 normální geny pro β -globin
- pacient 2 má 2 „srpkovité“ geny pro β -globin
- pacient 3 má 1 normální a 1 „srpkovitý“ gen

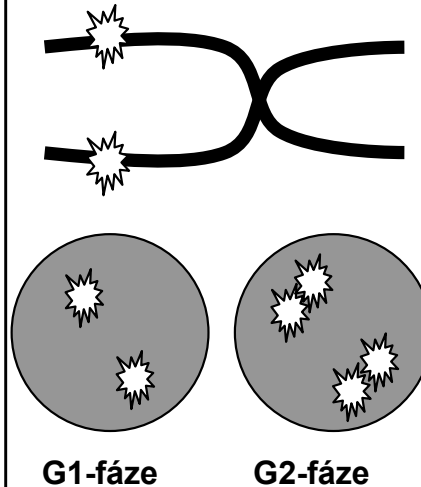
Typ sondy**Lokalizace
hybridizačního signálu
na chromozomu
nebo interfázním jádře****Využití**

satelitní
(„centromerické“)
hybridizují s repetitivními
satelitními sekvencemi
především
centromerických
oblastech

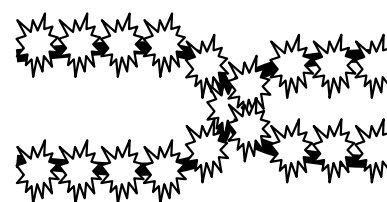
vyšetření aneuploidií
chromozomů, detekce
chromozomů
neznámého původu;
možnost interfázní
FISH; využití
v prenatální a
preimplantační
diagnostice

lokus-specifické
(„genové“)
hybridizují s jedinečnými
sekvencemi DNA

vyšetření mikrolecí u
mikrolečných
syndromů a malignit,
zjištění amplifikace
onkogenů a některých
specifických
translokací; možnost
interfázní FISH

celochromozomové
(tzv. malovací)
hybridizují
s mnohočetnými
chromozomovými
sekvencemi, lze jimi
označit celý chromozom

vyšetření
chromozomálních
přestaveb; k práci
s malovacími sondami
lze využít pouze
chromozomy

A photograph of two men in business attire. The man on the left is wearing a dark suit jacket over a pink shirt and a red tie. The man on the right is wearing a dark suit jacket over a light blue shirt and a striped tie, and is wearing glasses. The background is dark and indistinct. Overlaid on the image is the text 'Děkujeme za pozornost' in white, bold, sans-serif font, repeated twice in a slightly overlapping manner.

Děkujeme za pozornost
Děkujeme za pozornost